



Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 6ης Σεπτεμβρίου 2018*

«Αίτηση αναιρέσεως – Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) – Δαπάνες επιλέξιμες για χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση – Δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από την Τσεχική Δημοκρατία – Κανονισμός (ΕΚ) 479/2008 – Άρθρο 11, παράγραφος 3 – Έννοια της “αναδιαρθρώσεως των αμπελώνων”»

Στην υπόθεση C-4/17 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 4 Ιανουαρίου 2017,

Τσεχική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek, J. Pavliš και J. Vláčil,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον P. Ondrůšek και την B. Eggers,

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský, M. Safjan, D. Šváby (εισηγητή) και M. Βηλαρά, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: I. Šléssy, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζήτησεως της 1ης Μαρτίου 2018,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 12ης Απριλίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η τσεχική.

Απόφαση

- 1 Με την αίτηση αναιρέσεως, η Τσεχική Δημοκρατία ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 20ής Οκτωβρίου 2016, Τσεχική Δημοκρατία κατά Επιτροπής (T-141/15, μη δημοσιευθείσα, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2016:621), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή της με αίτημα την ακύρωση της εκτελεστικής αποφάσεως (ΕΕ) 2015/103 της Επιτροπής, της 16ης Ιανουαρίου 2015, για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) (ΕΕ 2015, L 16, σ. 33), καθόσον η ως άνω εκτελεστική απόφαση αποκλείει τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από την Τσεχική Δημοκρατία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) υπέρ του μέτρου προστασίας των αμπελώνων έναντι ζημιών από ζώα και πτηνά για τα έτη 2010 έως 2012 (στο εξής: επίμαχο μέτρο προστασίας), συνολικού ύψους 2 123 199,04 ευρώ (στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1493/1999

- 2 Στον τίτλο II του κανονισμού (ΕΚ) 1493/1999 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1999, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ 1999, L 179, σ. 1), το άρθρο 11 του επιγραφόμενου «Αναδιάρθρωση και μετατροπή» κεφαλαίου III όριζε τα εξής:

«1. Θεσπίζεται σύστημα για την αναδιάρθρωση και τη μετατροπή των αμπελώνων.

2. Στόχος του καθεστώτος είναι η προσαρμογή της παραγωγής στη ζήτηση της αγοράς.

3. Το σύστημα καλύπτει μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες δράσεις:

α) την ποικιλιακή μετατροπή, συμπεριλαμβανομένου του επανεμβολιασμού·

β) την επαναφύτευση των αμπελών·

γ) τις βελτιώσεις των τεχνικών διαχείρισης των αμπελώνων που συνδέονται με το στόχο του συστήματος.

Το σύστημα δεν καλύπτει την κανονική ανανέωση των αμπελώνων που προσεγγίζουν το τέλος της φυσικής τους ζωής.

[...]»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 479/2008

- 3 Ο κανονισμός (ΕΚ) 479/2008 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2008, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1493/1999, (ΕΚ) αριθ. 1782/2003, (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, (ΕΚ) αριθ. 3/2008 και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2392/86 και (ΕΚ) αριθ. 1493/1999 (ΕΕ 2008, L 148, σ. 1), όριζε, στην αιτιολογική σκέψη 11, τα εξής:

«Ένα βασικό μέτρο, επιλέξιμο στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων στήριξης, θα πρέπει να είναι η προώθηση και η εμπορία των κοινοτικών οίνων σε τρίτες χώρες. Οι δραστηριότητες αναδιάρθρωσης και μετατροπής θα πρέπει να εξακολουθήσουν να χρηματοδοτούνται λόγω των θετικών διαρθρωτικών επιπτώσεών τους στον τομέα. Θα πρέπει επίσης να παρέχεται στήριξη προς τις επενδύσεις στον τομέα, ειδικά διαμορφωμένη για να βελτιώνει τις οικονομικές επιδόσεις καθ' αυτές των επιχειρήσεων. [...]»

- 4 Το άρθρο 4 του κανονισμού 479/2008, το οποίο έφερε τον τίτλο «Συμβατότητα και συνοχή», όριζε, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Τα προγράμματα στήριξης πρέπει να είναι συμβατά με το κοινοτικό δίκαιο και να συνάδουν με τις δραστηριότητες, τις πολιτικές και τις προτεραιότητες της Κοινότητας.»

- 5 Το άρθρο 5 του ως άνω κανονισμού, που έφερε τον τίτλο «Υποβολή προγραμμάτων στήριξης», είχε ως εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος παραγωγός που αναφέρεται στο παράρτημα ΙΙ, υποβάλλει στην Επιτροπή, για πρώτη φορά στις 30 Ιουνίου 2008 το αργότερο, σχέδιο πενταετούς προγράμματος στήριξης που περιλαμβάνει μέτρα σύμφωνα με το παρόν κεφάλαιο.

Τα μέτρα στήριξης στα πλαίσια των προγραμμάτων στήριξης καταρτίζονται στο γεωγραφικό επίπεδο το οποίο τα κράτη μέλη θεωρούν το πιο ενδεδειγμένο. Πριν από την υποβολή στην Επιτροπή, το πρόγραμμα στήριξης αποτελεί αντικείμενο διαβούλευσης με τις αρμόδιες αρχές και οργανώσεις στο κατάλληλο εδαφικό επίπεδο.

Κάθε κράτος μέλος υποβάλλει ένα μόνον σχέδιο προγράμματος στήριξης στο οποίο μπορεί να λαμβάνονται υπόψη οι περιφερειακές ιδιαιτερότητες.

2. Τα προγράμματα στήριξης αρχίζουν να ισχύουν τρεις μήνες μετά την υποβολή τους στην Επιτροπή.

Ωστόσο, εάν το υποβληθέν πρόγραμμα στήριξης δεν πληροί τους όρους του παρόντος κεφαλαίου, η Επιτροπή ενημερώνει σχετικά το κράτος μέλος. Στην περίπτωση αυτήν, το κράτος μέλος υποβάλλει αναθεωρημένο πρόγραμμα στήριξης στην Επιτροπή. Το αναθεωρημένο πρόγραμμα στήριξης αρχίζει να ισχύει δύο μήνες από την κοινοποίησή του, εκτός αν παραμένει μη συμβατό, οπότε εφαρμόζεται το παρόν εδάφιο.

[...]»

- 6 Το άρθρο 11 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο έφερε τον τίτλο «Αναδιάρθρωση και μετατροπή αμπελώνων», προέβλεπε τα εξής:

«1. Στόχος των μέτρων της αναδιάρθρωσης και μετατροπής των αμπελώνων είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αμπελουργών.

2. Η αναδιάρθρωση και η μετατροπή των αμπελώνων χρηματοδοτείται σύμφωνα με το παρόν άρθρο μόνον εάν τα κράτη μέλη υποβάλουν απογραφή του δυναμικού παραγωγής τους σύμφωνα με το άρθρο 109.

3. Η στήριξη για αναδιάρθρωση και μετατροπή των αμπελώνων μπορεί να καλύπτει μόνον μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες δράσεις:

- α) μετατροπή ποικιλίας, συμπεριλαμβανομένου του επανεμβολιασμού·
- β) επαναφύτευση αμπελώνων·
- γ) βελτιώσεις των τεχνικών διαχείρισης των αμπελώνων.

Δεν καλύπτεται η κανονική ανανέωση των αμπελώνων που φθάνουν το τέλος της φυσικής τους ζωής.

4. Η στήριξη για αναδιάρθρωση και μετατροπή των αμπελώνων μπορεί να λαμβάνει μόνον τις ακόλουθες μορφές:

- α) αποζημίωση των παραγωγών για τις απώλειες εισοδήματος τις οποίες έχουν υποστεί λόγω της εφαρμογής του μέτρου·
- β) συμβολή στο κόστος αναδιάρθρωσης και μετατροπής.

[...]»

Το ιστορικό της διαφοράς

7 Το ιστορικό της διαφοράς εκτέθηκε στις σκέψεις 1 έως 17 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως εξής:

- «1 Στις 9 Ιουλίου 2008, η Τσεχική Δημοκρατία υπέβαλε στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχέδιο προγράμματος στήριξης για τα οικονομικά έτη 2009 έως 2014, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού [479/2008].
- 2 Μεταξύ των μέτρων του σχεδίου προγράμματος περιλαμβάνονταν [το επίμαχο μέτρο προστασίας], το οποίο θα υλοποιούνταν είτε με μηχανικά μέσα, δηλαδή με περίφραξη των αμπελώνων ή διάφορους απωθητικούς μηχανισμούς, είτε με ενεργούς δράσεις που προϋπέθεταν την παρουσία ανθρώπων που παρήγαν ήχους [...]
- 3 Με έγγραφο της 8ης Οκτωβρίου 2008, η Επιτροπή προέβαλε αντιρρήσεις κατά του προαναφερθέντος σχεδίου, δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 479/2008. Οι αντιρρήσεις της Επιτροπής δεν αφορούσαν όμως το επίμαχο μέτρο προστασίας.
- 4 Η Τσεχική Δημοκρατία αναθεώρησε το σχέδιο προγράμματος λαμβάνοντας υπόψη τις αντιρρήσεις της Επιτροπής και στις 12 Φεβρουαρίου 2009 απέστειλε στην Επιτροπή νέο σχέδιο. Το δεύτερο σχέδιο περιείχε εκ νέου το επίμαχο μέτρο προστασίας με αμετάβλητη τη μορφή που είχε στο αρχικό σχέδιο. Η Επιτροπή δεν προέβαλε αντιρρήσεις κατά του δευτέρου σχεδίου.
- 5 Στο πλαίσιο ελέγχου που διενεργήθηκε υπό τον αριθμό VT/VI/2009/101/CZ, με σκοπό να εξακριβωθεί κατά πόσον τα μέτρα που είχε λάβει η Τσεχική Δημοκρατία στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσεως και της μετατροπής των αμπελώνων ήταν σύμφωνα με τους όρους χορηγήσεως των οικείων ενισχύσεων για την αμπελοοινική περίοδο 2007/2008, η Επιτροπή, στις 20 Φεβρουαρίου 2009, απηύθυνε στην Τσεχική Δημοκρατία κοινοποίηση δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 885/2006 της Επιτροπής, της 21ης Ιουνίου 2006, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 του Συμβουλίου

σχετικά με τη διαπίστευση των οργανισμών πληρωμών και άλλων οργανισμών και την εκκαθάριση των λογαριασμών του ΕΓΤΕ και του ΕΓΤΑΑ (ΕΕ 2006, L 171, σ. 90). Στην κοινοποίηση αυτή επισημαίνονται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

“Το αποτέλεσμα αυτό καταδεικνύει όμως ότι οι εργασίες αναδιαρθρώσεως ουσιαστικά περιορίστηκαν στην προστασία των υφιστάμενων αμπελώνων από τα ζώα χωρίς περαιτέρω παρεμβάσεις. Τούτο δημιουργεί ζήτημα τηρήσεως του άρθρου 11, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1493/1999, το οποίο ορίζει ότι στόχος του καθεστώτος είναι η προσαρμογή της παραγωγής στη ζήτηση της αγοράς. Εάν η αναδιάρθρωση στην Τσεχική Δημοκρατία έχει περιοριστεί στην προστασία απλώς των υφιστάμενων αμπελώνων από τα ζώα, οι δαπάνες είναι *prima facie* μη επιλέξιμες διότι είναι άσχετες με τις απαιτήσεις που θέτει ο κανονισμός”. Στο ίδιο έγγραφο, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι τσεχικές αρχές όφειλαν “να εφαρμόσουν όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διορθωθούν οι παραλείψεις και οι περιπτώσεις μη συμμορφώσεως.”

- 6 Με έγγραφο της 22ας Σεπτεμβρίου 2009, η Επιτροπή γνωστοποίησε την πρόθεσή της να διενεργήσει άλλο έλεγχο υπό τον αριθμό VT/VI/2009/004/CZ. Ο έλεγχος αυτός θα αφορούσε τα μέτρα αναδιαρθρώσεως και μετατροπής των αμπελώνων στην Τσεχική Δημοκρατία κατά την αμπελοοινική περίοδο 2008/2009.
- 7 Από τις 26 έως τις 29 Ιανουαρίου 2010, η Επιτροπή διενήργησε τον έλεγχο αυτό στην Τσεχική Δημοκρατία.
- 8 Σε κοινοποίηση της 22ας Μαρτίου 2010 βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 885/2006 [...], η Επιτροπή, στο πλαίσιο του ελέγχου υπό τον αριθμό VT/VI/2009/004/CZ, επισήμανε μεταξύ άλλων τα εξής:

“Κατά τον επιτόπιο έλεγχο γεννήθηκαν αμφιβολίες στην ελεγκτική ομάδα σχετικά με το αν η ενεργητική και παθητική προστασία από τα πτηνά και την άγρια πανίδα συνιστ[ούσε] επιλέξιμη δραστηριότητα στο πλαίσιο της αναδιαρθρώσεως και της μετατροπής.”

- 9 Εξάλλου, στο ίδιο έγγραφο, η Επιτροπή επισήμανε στην Τσεχική Δημοκρατία ότι “[η] ενεργητική και παθητική προστασία από τα πτηνά και την άγρια πανίδα δεν μπορεί να θεωρηθεί ως νέο μέτρο το οποίο θα βελτιώσει τη διαχείριση των αμπελώνων έτσι ώστε η παραγωγή να προσαρμοστεί στη ζήτηση της αγοράς”. Τέλος, η κοινοποίηση υπενθυμίζει ότι “[ο] κανονισμός (ΕΚ) 1493/1999 ορίζει σαφώς ότι ο σκοπός [των δράσεων αναδιάρθρωσης] είναι ‘η προσαρμογή της παραγωγής στη ζήτηση της αγοράς’”.
- 10 Στις 31 Ιανουαρίου 2011, η Επιτροπή απέστειλε στην Τσεχική Δημοκρατία τα πρακτικά διμερούς συναντήσεως η οποία είχε πραγματοποιηθεί βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 885/2006 μεταξύ εκπροσώπων της Τσεχικής Δημοκρατίας και των υπηρεσιών της Επιτροπής στις 13 Δεκεμβρίου 2010 και είχε ως αντικείμενο τους δύο προαναφερθέντες ελέγχους. Από τις 31 Ιανουαρίου 2011 και εφεξής, όλες οι επιστολές της Επιτροπής στην υπό κρίση υπόθεση περιείχαν στο αρχικό τμήμα τους παραπομπή στους δύο αυτούς ελέγχους.
- 11 Στα πρακτικά αυτά, η Επιτροπή εξέφρασε την άποψη ότι οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν στην Τσεχική Δημοκρατία στο πλαίσιο του επίμαχου μέτρου προστασίας συνιστούσαν μη επιλέξιμες δράσεις και ζήτησε από την Τσεχική Δημοκρατία να προσδιορίσει το ακριβές ποσό των δαπανών που δηλώθηκαν για τα οικονομικά έτη 2008 έως 2010.
- 12 Στις 3 Δεκεμβρίου 2012, η Επιτροπή απέστειλε στην Τσεχική Δημοκρατία κοινοποίηση βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, και του άρθρου 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 885/2006. Στην κοινοποίηση αυτή, η Επιτροπή επανέλαβε και αποσαφήνισε τη θέση της ότι οι μορφές ενεργητικής και παθητικής προστασίας των αμπελώνων τις οποίες προέβλεψε η Τσεχική Δημοκρατία δεν καλύπτονταν από την έννοια της αναδιαρθρώσεως και μετατροπής κατά

το άρθρο 11 του κανονισμού [1493/1999] καθώς και κατά το άρθρο 11 του κανονισμού 479/2008. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή πρότεινε δημοσιονομική διόρθωση ύψους 52 347 157,43 τσεχικών κορονών (CZK) (περίπου 2 040 737 ευρώ) και 11 984 289,94 ευρώ για τα οικονομικά έτη 2007 έως 2010, με υπαγωγή των ετών 2007 και 2008 στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1493/1999 και των υπολοίπων ετών στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 479/2008.

- 13 Κατόπιν αιτήματος της Τσεχικής Δημοκρατίας της 17ης Ιανουαρίου 2013, το όργανο συμβιβασμού συνεδρίασε στις 19 Ιουνίου 2013 και στις 2 Ιουλίου 2013 δημοσίευσε τελική έκθεση για τη διαδικασία συμβιβασμού με αριθμό 13/CZ/552. Με την έκθεση αυτή, το όργανο συμβιβασμού κάλεσε την Επιτροπή να μην προτείνει δημοσιονομικές διορθώσεις για τις δαπάνες που είχαν πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του συνολικού προγράμματος στήριξης για την περίοδο 2009 έως 2014 και να επανεξετάσει την απόφασή της να επιβάλει την προταθείσα δημοσιονομική διόρθωση ύψους 52 347 157,43 CZK (περίπου 2 040 737 ευρώ) και 11 984 289,94 ευρώ.
- 14 Με έγγραφο της 22ας Απριλίου 2014, η Επιτροπή γνωστοποίησε στην Τσεχική Δημοκρατία την τελική της θέση μετά την υποβολή της εκθέσεως του οργάνου συμβιβασμού. Στο έγγραφο αυτό, η Επιτροπή επανέλαβε τη θέση της ότι το επίμαχο μέτρο προστασίας δεν μπορεί να θεωρηθεί επιτρεπτό στο πλαίσιο του προγράμματος αναδιαρθρώσεως και μετατροπής των αμπελώνων.
- 15 Σχετικά με τα οικονομικά έτη 2007 έως 2009, η Επιτροπή επισήμανε ότι, καθόσον η ίδια δεν διατύπωσε αντιρρήσεις κατά του σχεδίου προγράμματος στήριξης όσον αφορά το επίμαχο μέτρο προστασίας, ευλόγως η Τσεχική Δημοκρατία θεώρησε επιτρεπτές τις ενισχύσεις υπέρ του μέτρου αυτού. Πλην όμως, κατά την Επιτροπή, αφού η Τσεχική Δημοκρατία έλαβε το από 22 Μαρτίου 2010 έγγραφο της Επιτροπής, δεν μπορούσε να τρέφει εύλογες προσδοκίες ως προς το ζήτημα αυτό. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή θεώρησε δικαιολογημένη τη δημοσιονομική διόρθωση ως προς όλες τις διενεργηθείσες μετά τις 22 Μαρτίου 2010 δαπάνες. Ακολούθως, πρότεινε δημοσιονομική διόρθωση για τα οικονομικά έτη 2010 έως 2012 συνολικού ύψους 2 123 199,04 ευρώ.
- 16 Τέλος, η Επιτροπή εξέδωσε την [επίδικη απόφαση] επί τη βάσει του άρθρου 52 του κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 352/78, (ΕΚ) αριθ. 165/94, (ΕΚ) αριθ. 2799/98, (ΕΚ) αριθ. 814/2000, (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 και (ΕΚ) αριθ. 485/2008 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 549· διορθωτικό σε ΕΕ 2016 L 130, σ. 7).
- 17 Στην [επίδικη απόφαση], η Επιτροπή απέρριψε τις δαπάνες της Τσεχικής Δημοκρατίας από το [ΕΓΤΕ] τις οποίες αυτή πραγματοποίησε για το επίμαχο μέτρο προστασίας στο πλαίσιο του προγράμματος αναδιαρθρώσεως και μετατροπής των αμπελώνων για τα έτη 2010 έως 2012, συνολικού ύψους 2 123 199,04 ευρώ.»

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 8 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 25 Μαρτίου 2015, η Τσεχική Δημοκρατία ζήτησε την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως και την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα.
- 9 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Τσεχική Δημοκρατία προέβαλε δύο λόγους τους οποίους αντλούσε, αφενός, από παράβαση του άρθρου 5 του κανονισμού 479/2008 καθώς και παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και, αφετέρου, από παράβαση του άρθρου 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(στο εξής: Χάρτης), σε συνδυασμό με τα άρθρα 11 και 16 του κανονισμού 885/2006 και με το άρθρο 31 του κανονισμού (ΕΚ) 1290/2005 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 2005, για τη χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΕΕ 2005, L 209, σ. 1).

- 10 Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή και καταδίκασε την προσφεύγουσα και νυν αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

Τα αιτήματα των διαδίκων

- 11 Η Τσεχική Δημοκρατία ζητεί από το Δικαστήριο:
- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, να ακυρώσει την επίδικη απόφαση και
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 12 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και
 - να καταδικάσει την Τσεχική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 13 Η Τσεχική Δημοκρατία προβάλλει τρεις λόγους αναιρέσεως που αντλούνται αντιστοίχως:
- από παράβαση του άρθρου 11 του κανονισμού 479/2008·
 - από παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 479/2008 καθώς και των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου, και
 - από παράβαση του άρθρου 41 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 31 του κανονισμού 1290/2005 ή με το άρθρο 52 του κανονισμού 1306/2013, καθώς και με τα άρθρα 11 και 16 του κανονισμού 885/2006.

Επί του παραδεκτού του πρώτου λόγου αναιρέσεως που αντλείται από παράβαση του άρθρου 11 του κανονισμού 479/2008

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 14 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, που βάλλει κατά των σκέψεων 83 έως 90 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Τσεχική Δημοκρατία αιτιάζεται το Γενικό Δικαστήριο ότι παρέβη το άρθρο 11 του κανονισμού 479/2008.
- 15 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι συγχρόνως απαράδεκτος και αλυσιτελής.
- 16 Αφενός, φρονεί ότι πρόκειται για λόγο προς θεμελίωση του αιτήματος περί ακυρώσεως της επίδικης αποφάσεως ο οποίος δεν προβλήθηκε αυτοτελώς ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Ο λόγος αυτός είναι συνεπώς νέος και, ως εκ τούτου, απαράδεκτος.

- 17 Αφετέρου, ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι επιπλέον αλυσιτελής καθόσον αφορά απλώς ένα επιμέρους στοιχείο της αναλύσεως του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με τον λόγο ακυρώσεως ο οποίος αντλούνταν από παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου. Υπό τις συνθήκες αυτές, ανεξαρτήτως του αν είναι βάσιμος ή όχι, ο λόγος αυτός δεν μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω το συμπέρασμα του Γενικού Δικαστηρίου περί μη παραβιάσεως της αρχής αυτής.
- 18 Η Τσεχική Δημοκρατία αντιτείνει ότι, μολονότι η παράβαση του άρθρου 11 του κανονισμού 479/2008 δεν προβλήθηκε ως λόγος ακυρώσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι παραδεκτός διότι, στον πρώτο βαθμό, η επιχειρηματολογία της βασιζόταν στο ότι, κατά την προκαταρκτική αξιολόγηση του προγράμματος στήριξης, η Επιτροπή είχε δεχθεί ότι το επίμαχο μέτρο προστασίας συμβιβαζόταν με τη διάταξη αυτή.
- 19 Εξάλλου, ο λόγος αυτός αναιρέσεως δεν μπορεί να είναι αλυσιτελής, διότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εσφαλμένως ότι το επίμαχο μέτρο προστασίας δεν τηρούσε τις προϋποθέσεις του άρθρου 11 του ως άνω κανονισμού. Έχει επομένως καθοριστική σημασία να διαπιστωθεί ότι αυτό δεν συμβαίνει.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 20 Καταρχάς, μολονότι η Τσεχική Δημοκρατία έκανε λόγο ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου περί συμφωνίας του επίμαχου μέτρου προστασίας με το άρθρο 11 του κανονισμού 479/2008, το ως άνω κράτος μέλος δεν προέβαλε με την προσφυγή του τον λόγο ακυρώσεως που αντλούνταν από παράβαση της διατάξεως αυτής. Ειδικότερα, από το σημείο 10 του υπομνήματος απαντήσεως το οποίο υπέβαλε το ως άνω κράτος μέλος ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προκύπτει ότι, «[δ]εδομένου ότι η συμφωνία του επίδικου προγράμματος στήριξης προς το σύνολο του δικαίου της Ένωσης προκύπτει από το αμάχητο νόμιμο τεκμήριο του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 479/2008, το οποίο δημιούργησε η ίδια η Επιτροπή με τη συμπεριφορά της, παρέλκει πλέον η εξέταση του άρθρου 11 του κανονισμού 479/2008».
- 21 Η εν λόγω προσφυγή ελάμβανε επομένως ως δεδομένο ότι η Επιτροπή, καθόσον δεν είχε διατυπώσει επικρίσεις κατά της δεύτερης εκδοχής του σχεδίου προγράμματος στήριξης για τα έτη από το 2009 έως το 2014 την οποία η Τσεχική Δημοκρατία τής είχε διαβιβάσει στις 12 Φεβρουαρίου 2009, είχε δεχθεί ότι το επίμαχο μέτρο προστασίας ήταν σύμφωνο προς το άρθρο 11 του κανονισμού 479/2008.
- 22 Πλην όμως, στις σκέψεις 83 έως 90 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο κατέστησε σαφείς τους λόγους για τους οποίους εκτιμούσε ότι μέτρο όπως το επίμαχο μέτρο προστασίας, ως προς το οποίο δεν προέκυπτε σαφώς ότι συνέβαλλε στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αμπελουργών, ασφαλώς δεν συγκαταλεγόταν μεταξύ των δράσεων του άρθρου 11, παράγραφος 3, του κανονισμού 479/2008.
- 23 Συνεπώς, στις σκέψεις αυτές στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 40 των προτάσεών της, για να απορρίψει, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, τον πρώτο λόγο ακυρώσεως.
- 24 Συναφώς, υπενθυμίζεται αφενός ότι, κατά πάγια νομολογία, ο αναιρεσείων μπορεί να ασκήσει παραδεκτώς αναίρεση προβάλλοντας λόγους αντλούμενους από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση οι οποίοι αποσκοπούν στην αμφισβήτηση της νομικής της βασιμότητας (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 29ης Νοεμβρίου 2007, Stadtwerke Schwäbisch Hall κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-176/06 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2007:730, σκέψη 17, καθώς και της 16ης Ιουνίου 2016, Evonik Degussa και AlzChem κατά Επιτροπής, C-155/14 P, EU:C:2016:446, σκέψη 55).
- 25 Αφετέρου, επίσης από πάγια νομολογία προκύπτει ότι επιχείρημα το οποίο δεν προβλήθηκε πρωτοδίκως δεν συνιστά νέο λόγο ο οποίος είναι απαράδεκτος κατά το στάδιο της αναιρέσεως αν συνιστά απλώς περαιτέρω ανάπτυξη επιχειρήματος που είχε προβληθεί στο πλαίσιο λόγου

περιλαμβανομένου στο κατατεθέν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου εισαγωγικό δικόγραφο (βλ., υπό την έννοια αυτή, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Siemens κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-239/11 P, C-489/11 P και C-498/11 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:866, σκέψη 287, καθώς και της 10ης Απριλίου 2014, Areva κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-247/11 P και C-253/11 P, EU:C:2014:257, σκέψη 114).

- 26 Επισημαίνεται ότι, στην προσφυγή ακυρώσεως, η Τσεχική Δημοκρατία είχε προβάλει, στο πλαίσιο του πρώτου λόγου ακυρώσεως, τον οποίο αντλούσε μεταξύ άλλων από παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου, επιχειρήματα με τα οποία υποστήριζε ότι το επίμαχο μέτρο προστασίας ήταν σύμφωνο προς τις προϋποθέσεις του άρθρου 11 του κανονισμού 479/2008.
- 27 Συνεπώς, στο μέτρο που η θέση την οποία υποστήριξε πρωτοδίκως η Τσεχική Δημοκρατία ελάμβανε κατ' ανάγκη ως δεδομένη τη συμφωνία του επίμαχου μέτρου προστασίας με το άρθρο 11 του κανονισμού 479/2008 και στο μέτρο που η συμφωνία αυτή αμφισβητήθηκε από το Γενικό Δικαστήριο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, ο λόγος αναιρέσεως που αντλείται από παράβαση του άρθρου αυτού πρέπει να θεωρηθεί ως περαιτέρω ανάπτυξη του πρώτου λόγου ακυρώσεως του εισαγωγικού δικογράφου, ο οποίος αντλούνταν μεταξύ άλλων από παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως πρέπει κατά συνέπεια να κριθεί παραδεκτός.

Επί της ουσίας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 28 Η Τσεχική Δημοκρατία αμφισβητεί την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση καθόσον με αυτήν το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, αφενός, ότι, ασφαλώς, το άρθρο 11, παράγραφος 3, του κανονισμού 479/2008 δεν κάλυπτε τα εθνικά μέτρα τα οποία, όπως ακριβώς το επίμαχο μέτρο προστασίας, σκοπούσαν στην προστασία των αμπελώνων έναντι ζημιών από ζώα και πτηνά και, αφετέρου, ότι δεν προέκυπτε σαφώς ότι το εν λόγω μέτρο συμβάλλει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αμπελουργών, πράγμα που, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, συνιστά τον στόχο των μέτρων της αναδιαρθρώσεως και της μετατροπής των αμπελώνων.
- 29 Πλην όμως, κατά την Τσεχική Δημοκρατία, τα μέτρα προστασίας των αμπελώνων έναντι ζημιών από ζώα και πτηνά πληρούν τις τρεις διαλαμβανόμενες στο άρθρο 11 του κανονισμού 479/2008 προϋποθέσεις και, συνεπώς, είναι επιλέξιμα προς στήριξη κατά την έννοια του άρθρου αυτού.
- 30 Πρώτον, τα ως άνω μέτρα συνιστούν βελτιώσεις των τεχνικών διαχείρισης των αμπελώνων, κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 3, στοιχείο γ', του κανονισμού 479/2008, καθόσον συμβάλλουν στην επίτευξη αποδοτικότερης σοδειάς, προστατεύοντας τις αμπέλους και τα νεαρά φυτά αμπέλου από τις παρασιτικές μολύνσεις. Συναφώς, η αναιρεσείουσα επισημαίνει ότι, στην Τσεχική Δημοκρατία, κάθε έτος προκαλούνται στις αμπέλους μεγάλης εκτάσεως ζημίες από τα ζώα και τα πτηνά. Ειδικότερα, τα ζώα ροκανίζουν τα πρέμνα αμπέλου που, έχοντας υποστεί φθορά κατ' αυτόν τον τρόπο, αποδίδουν λιγότερο ή και καθόλου. Τα δε πτηνά και ιδίως το ψαρόνι επικάθονται στα σταφύλια κατά τη διάρκεια της περιόδου ωρίμανσης, δημιουργώντας έτσι ένα ειδικό πρόβλημα των αμπελώνων της Κεντρικής Ευρώπης όπου απαντά το πτηνό αυτό κατά την εν λόγω περίοδο. Το γεγονός αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την πλήρη καταστροφή των σοδειών ή την πλήρη φθορά των σταφυλιών που καθίστανται έτσι άχρηστα για την παραγωγή οίνου ποιότητας. Εξάλλου, τα σταφύλια είναι πιο ευάλωτα στις ασθένειες, που μπορούν κατόπιν να εξαπλωθούν.
- 31 Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, κατά τη διάρκεια της επίμαχης περιόδου, εφαρμόστηκε συλλογική προστασία με την εγκατάσταση περιφράξεων γύρω από τους αμπελώνες και ατομική προστασία με πασσάλους για να αποφευχθεί το ροκάνισμα των διαφόρων πρέμνων. Η μεγάλη πλειοψηφία των χρηματικών ποσών τα οποία αφορούσε η επίμαχη δημοσιονομική διόρθωση προορίστηκε για την

- προστασία από τα ζώα, καθόσον δεν διατέθηκαν παρά περίπου 4 εκατομμύρια CZK (περίπου 155 938 ευρώ) για την προστασία από τα πτηνά, υπό μορφή ενεργού προστασίας, με τη φυσική παρουσία ανθρώπων στους αμπελώνες, την πραγματοποίηση περιπολιών και τον εκφοβισμό των πτηνών, και παθητικής προστασίας, με συστήματα απώθησης που λειτουργούσαν με μηχανικά, οπτικά ή ακουστικά μέσα.
- 32 Δεύτερον, κανένα από τα μέτρα προστασίας των αμπελώνων έναντι ζημιών από ζώα και πτηνά δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς μέτρο κανονικής ανανεώσεως ενός αμπελώνα που φθάνει στο τέλος της φυσικής ζωής του, κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 3, του κανονισμού 479/2008.
- 33 Τρίτον, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 479/2008, τα μέτρα προστασίας των αμπελώνων έναντι ζημιών από ζώα και πτηνά αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα των αμπελουργών. Ειδικότερα, τα μέτρα αυτά παρέχουν δυνατότητα ανταποκρίσεως σε μια υψηλή ζήτηση για ποιοτικούς οίνους όψιμου τρύγου περιορίζοντας το ανταγωνιστικό μειονέκτημα που προκαλούν τα ψαρόνια. Πράγματι, το επίμαχο μέτρο προστασίας ενίσχυσε την ανταγωνιστικότητα των Τσέχων αμπελουργών στην αμπελοοινική αγορά της Ένωσης επιτρέποντας τον τριπλασιασμό της τσεχικής παραγωγής ποιοτικών οίνων όψιμου τρύγου, η οποία αυξήθηκε από 51 000 εκατόλιτρα το 2005 σε 121 000 εκατόλιτρα από το 2008 και μετά, ανήλθε δε σε 161 000 εκατόλιτρα το 2012, τελευταίο έτος εφαρμογής του μέτρου αυτού.
- 34 Το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε συνεπώς σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι το επίμαχο μέτρο προστασίας δεν ήταν επιλέξιμο προς χρηματοδότηση, υπό την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 3, του κανονισμού 479/2008.
- 35 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως δεν είναι βάσιμος διότι στόχος του επίμαχου μέτρου προστασίας είναι αποκλειστικώς η διατήρηση του όγκου παραγωγής και όχι η προσαρμογή της παραγωγής στη ζήτηση της αγοράς ή η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αμπελουργών.
- 36 Εξάλλου, το εν λόγω μέτρο δεν μπορεί να αποσκοπεί στην αντιστάθμιση του ανταγωνιστικού μειονεκτήματος το οποίο υφίστανται οι αμπελουργοί της Κεντρικής Ευρώπης εξαιτίας της παρουσίας ψαρονιών κατά τον χρόνο της συγκομιδής. Ειδικότερα, ο στόχος της στήριξης για αναδιάρθρωση και μετατροπή των αμπελώνων δεν είναι, όπως στην περίπτωση των Ταμείων Συνοχής, η αντιστάθμιση των μειονεκτημάτων που προκύπτουν από τη γεωγραφική θέση και τις φυσικές συνθήκες ούτε η μείωση των ανισοτήτων μεταξύ περιφερειών, αλλά, απεναντίας, η υποστήριξη και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αμπελουργών ολόκληρης της Ένωσης, ανεξάρτητα από την περιφέρεια στην οποία ασκούν τις δραστηριότητές τους.
- 37 Επιπροσθέτως, τα μέτρα αναδιάρθρωσεως και μετατροπής των αμπελώνων πρέπει να συμβάλλουν στην ποικιλιακή μετατροπή και στη βελτίωση των τεχνικών διαχειρίσεως των αμπελώνων. Πλην όμως, έστω και αν υποθεθεί ότι η προστασία της παραγωγής από τα επιβλαβή είδη καθιστά δυνατή την παραγωγή μεγαλύτερης ποσότητας και ανώτερης ποιότητας οίνου, η προστασία αυτή περιορίζεται πάντως στη διατήρηση του όγκου υφιστάμενης παραγωγής. Κατά συνέπεια, οι τεχνικές εκφοβισμού των πτηνών, που χρησιμοποιούνται εδώ και αιώνες, ή οι τεχνικές προστασίας από τα ζώα ουδόλως σηματοδοτούν ποιοτική πρόοδο της διαχειρίσεως των αμπελώνων.
- 38 Τέλος, για σκοπούς προστασίας της παραγωγής από τα ζώα, ο κανονισμός 479/2008 προβλέπει χρηματοδοτική συνδρομή για την κάλυψη του κόστους των ασφαλιστρών που καταβάλλονται από τους παραγωγούς, με ανώτατο όριο το 50 % του κόστους αυτού, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, του ως άνω κανονισμού. Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 11 του εν λόγω κανονισμού μαρτυρεί τη βούληση του ενωσιακού νομοθέτη να στηρίζει οικονομικώς την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αμπελουργών, πράγμα που υπερβαίνει την αύξηση ή τη διατήρηση των όγκων παραγωγής τους. Οι κανόνες του άρθρου 14 του ως άνω κανονισμού καταδεικνύουν ότι ο ενωσιακός νομοθέτης δεν παραμέλησε τα μέτρα τα οποία περιορίζονται στην προστασία της παραγωγής από τα επιβλαβή είδη.

- 39 Στο υπόμνημα απαντήσεως, η Τσεχική Δημοκρατία αντιτείνει ότι η επιχειρηματολογία της Επιτροπής ισοδυναμεί με προσθήκη στο άρθρο 11 του κανονισμού 479/2008 προϋποθέσεων οι οποίες δεν προκύπτουν από το γράμμα του άρθρου αυτού. Ειδικότερα, το ως άνω άρθρο ουδόλως εξαρτά την επιλεξιμότητα για χορήγηση ενισχύσεως από τη χρήση νέων τεχνικών διαχειρίσεως των αμπελώνων. Σημασία έχει μόνο το γεγονός ότι η χρησιμοποιούμενη τεχνική, ανεξαρτήτως του αν είναι νέα ή πατροπαράδοτη, παρέχει τη δυνατότητα να βελτιωθεί η διαχείριση του οικείου αμπελώνα. Εξάλλου, η ύπαρξη ενός άλλου μέτρου προστασίας της παραγωγής από τα ζώα, όπως το προβλεπόμενο στο άρθρο 14 του ως άνω κανονισμού, δεν μπορεί να επηρεάσει τις προϋποθέσεις χορηγήσεως μιας ενισχύσεως η οποία εμπίπτει στο άρθρο 11 του εν λόγω κανονισμού.
- 40 Στο υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Επιτροπή δηλώνει ότι ουδέποτε υποστήριξε ότι μόνο μια εφεύρεση μπορεί να θεωρηθεί «βελτίωση των τεχνικών διαχειρίσεως των αμπελώνων». Επομένως, υφιστάμενες ή ακόμη και πατροπαράδοτες τεχνικές μπορούν, σε συνδυασμό με νέες τεχνολογίες και επινοήσεις, να οδηγήσουν σε αυξημένη ανταγωνιστικότητα. Πλην όμως, το επίμαχο μέτρο προστασίας, ιδίως ο εκφοβισμός των πτηνών που απαντούν στους αμπελώνες με την παραγωγή θορύβων ή την τοποθέτηση σκιάχτρων, απλώς επαναλαμβάνει μεθόδους οι οποίες είναι γνωστές εδώ και αιώνες και ουδόλως μεταβάλλει τις ποικιλίες αμπελού ή τις τεχνικές διαχειρίσεως των αμπελώνων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 41 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Τσεχική Δημοκρατία επικρίνει τις σκέψεις 83 έως 90 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως καθόσον με αυτές το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το γράμμα του άρθρου 11, παράγραφος 3, του κανονισμού 479/2008 ασφαλώς δεν καλύπτει τα μέτρα προστασίας των αμπελώνων έναντι ζημιών από ζώα και πτηνά, όπως το επίμαχο μέτρο προστασίας, και ότι δεν προκύπτει σαφώς κατά ποιον τρόπο τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αμπελουργών.
- 42 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι το επίμαχο μέτρο προστασίας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως μέτρο το οποίο σκοπεί στη «μετατροπή των αμπελώνων», κατά την έννοια του άρθρου 11 του κανονισμού 479/2008. Συνεπώς, η εξέταση της βασιμότητας του πρώτου λόγου αναιρέσεως συνεπάγεται μόνο την εκτίμηση του αν το μέτρο αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί ως μέτρο «αναδιάρθρωσεως των αμπελώνων», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.
- 43 Συναφώς, από τις επιταγές τόσο της ομοίομορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας συνάγεται ότι διάταξη του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχει ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό του νοήματος και του περιεχομένου της πρέπει κανονικά να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο σε ολόκληρη την Ένωση βάσει όχι μόνον του γράμματός της, αλλά και του πλαισίου στο οποίο αυτή εντάσσεται και του σκοπού της επίμαχης κανονιστικής ρυθμίσεως (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Ιανουαρίου 1984, Ekro, 327/82, EU:C:1984:11, σκέψη 11, και της 18ης Μαΐου 2017, Hummel Holding, C-617/15, EU:C:2017:390, σκέψη 22).
- 44 Η γραμματική ερμηνεία του όρου «αναδιάρθρωση» καταδεικνύει την αμφισημία του. Ειδικότερα, στην καθομιλουμένη, αναδιάρθρωση ονομάζεται η δράση που συνίσταται στην αναδιοργάνωση, βάσει νέων αρχών ή με νέες δομές, ενός συνόλου που δεν κρίνεται αρκούντως αποδοτικό. Η αναδιάρθρωση ενός αμπελώνα μπορεί επομένως να προκύπτει από τροποποιήσεις που επηρεάζουν τόσο τις αρχές της διαχειρίσεως του όσο και τα εδάφη στα οποία ασκείται η αμπελουργική δραστηριότητα.
- 45 Όποτε, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, μια διάταξη του δικαίου της Ένωσης είναι αμφίσημη και κατά συνέπεια επιδέχεται περισσότερες ερμηνείες, πρέπει να προτιμάται η ερμηνεία η οποία διασφαλίζει την πρακτική αποτελεσματικότητά της και η οποία, χάριν τούτου, λαμβάνει ως βάση τους σκοπούς

της κανονιστικής ρυθμίσεως της οποίας η διάταξη αυτή αποτελεί μέρος (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 19ης Ιουνίου 1980, Roudolff, 803/79, EU:C:1980:166, σκέψη 7, και της 24ης Φεβρουαρίου 2000, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-434/97, EU:C:2000:98, σκέψη 21).

- 46 Συναφώς, από το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 479/2008 προκύπτει ότι στόχος των μέτρων αναδιαρθρώσεως των αμπελώνων είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αμπελουργών.
- 47 Δεδομένου του στόχου αυτού, ένα μέτρο σχετικά μικρών διαστάσεων, το οποίο περιορίζεται σε καλύτερη διαχείριση της αμπέλου διά της προστασίας των πρέμνων με διάφορα μέσα και με το οποίο επιτυγχάνεται σημαντική αύξηση της ανταγωνιστικότητας των γεωργών μπορεί να χαρακτηριστεί ως μέτρο αναδιαρθρώσεως. Ειδικότερα, σε αντίθεση με τα όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, από το γράμμα του άρθρου 11, παράγραφος 3, του κανονισμού 479/2008 ουδόλως προκύπτει ότι μέτρα τα οποία επιστρατεύουν υφιστάμενες ή ακόμη και πατροπαράδοτες τεχνικές δεν μπορούν να είναι επιλέξιμα για τη στήριξη της αναδιαρθρώσεως των αμπελώνων παρά μόνον εφόσον συνδυάζονται με νέες τεχνολογίες και επινοήσεις.
- 48 Αντιθέτως, οι βελτιώσεις των τεχνικών διαχειρίσεως του αμπελώνα πρέπει να αξιολογούνται συγκεκριμένα, η δε ως άνω απαίτηση πρέπει να εκτιμάται βάσει των συνθηκών διαχειρίσεως ενός αμπελώνα που ισχύουν κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο ζητείται η στήριξη.
- 49 Ασφαλώς, το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 555/2008 της Επιτροπής, της 27ης Ιουνίου 2008, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 479/2008 του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς όσον αφορά τα προγράμματα στήριξης, τις συναλλαγές με τρίτες χώρες, το δυναμικό παραγωγής και τους ελέγχους στον αμπελοοινικό τομέα (ΕΕ 2008, L 170, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 202/2013 της Επιτροπής, της 8ης Μαρτίου 2013 (ΕΕ 2013, L 67, σ. 10), αποκλείει από τη στήριξη της αναδιαρθρώσεως των αμπελώνων τα μέτρα που προορίζονται για την προστασία των αμπελώνων έναντι ζημιών από θηράματα, πτηνά ή χαλάζι. Διαπιστώνεται όμως ότι ο εκτελεστικός κανονισμός 202/2013, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 12 Μαρτίου 2013, δεν έχει εφαρμογή *ratione temporis* στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση διαφοράς. Συνεπώς, δεν μπορεί να παράσχει καμία ένδειξη για την ερμηνεία του άρθρου 11 του κανονισμού 479/2008.
- 50 Εν προκειμένω, όπως υποστήριξε η Τσεχική Δημοκρατία στα δικόγραφα της, το επίμαχο μέτρο προστασίας επέτρεψε τον τριπλασιασμό της τσεχικής παραγωγής ποιοτικών οίνων όψιμου τρύγου, η οποία αυξήθηκε από 51 000 εκατόλιτρα το 2005 σε 161 000 εκατόλιτρα το 2012, τελευταίο έτος εφαρμογής του μέτρου αυτού.
- 51 Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε τα ως άνω εκτεθέντα ούτε απέδειξε την απουσία ζήτησης εκ μέρους των καταναλωτών για τέτοιους οίνους, πρέπει να θεωρηθεί ότι το επίμαχο μέτρο προστασίας συνέβαλε στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Τσέχων αμπελουργών, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 76, 77 και 81 των προτάσεών της.
- 52 Συνεπώς, δεδομένου ότι ο κανονισμός 479/2008 σιωπά όσον αφορά το κατά πόσον είναι επιλέξιμα προς στήριξη μέτρα που προστατεύουν τους αμπελώνες ιδίως έναντι των ζημιών που προκαλούνται από θηράματα ή πτηνά, προκύπτει ότι δεν υφίσταται νόμιμη βάση ώστε να αντιταχθεί στην Τσεχική Δημοκρατία άρνηση συμπεριλήψεως του επίμαχου μέτρου προστασίας μεταξύ των μέτρων αναδιαρθρώσεως και μετατροπής των αμπελώνων.
- 53 Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι το γράμμα του άρθρου 11, παράγραφος 3, του κανονισμού 479/2008 δεν κάλυπτε τα μέτρα προστασίας των αμπελώνων έναντι ζημιών από ζώα και πτηνά, όπως είναι το επίμαχο μέτρο προστασίας.
- 54 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να κριθεί βάσιμος.

- 55 Δεδομένου ότι ο λόγος αυτός κρίθηκε βάσιμος, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί, χωρίς να χρειάζεται εξέταση του δευτέρου και του τρίτου λόγου.

Επί της προσφυγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

- 56 Το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει ότι, εάν η αναίρεση κριθεί βάσιμη και το Δικαστήριο αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου, μπορεί είτε το ίδιο να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση, είτε να την αναπέμψει στο Γενικό Δικαστήριο για να την κρίνει.
- 57 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, η οποία είναι ώριμη προς εκδίκαση.
- 58 Συναφώς, όπως προκύπτει από το σημείο 65 των προτάσεων της γενικής εισαγγελέα, η αρχή της ασφάλειας δικαίου επιτάσσει η κανονιστική ρύθμιση να παρέχει στους ενδιαφερόμενους τη δυνατότητα να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει, ιδίως όταν προβλέπονται οικονομικές επιπτώσεις. Η Επιτροπή δεν μπορεί επομένως να επιλέξει, κατά το χρονικό σημείο της εκκαθάρισης των λογαριασμών του ΕΓΤΕ, ερμηνεία η οποία δεν είναι η επιβεβλημένη καθόσον παρεκκλίνει από τη συνήθη έννοια των χρησιμοποιούμενων λέξεων (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 1998, Ιρλανδία κατά Επιτροπής, C-238/96, EU:C:1998:451, σκέψη 81 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Από τα εκτεθέντα στις σκέψεις 42 έως 52 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι η ερμηνεία της Επιτροπής εν προκειμένω παρεκκλίνει από τη συνήθη έννοια του γράμματος του άρθρου 11, παράγραφος 3, του κανονισμού 479/2008 καθόσον η Επιτροπή έκρινε ότι το επίμαχο μέτρο προστασίας δεν ήταν επιλέξιμο στο πλαίσιο του προγράμματος ιδίως αναδιαρθρώσεως των αμπελώνων.
- 59 Συνεπώς, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως που είχε προβληθεί από την Τσεχική Δημοκρατία και ο οποίος αντλούνταν μεταξύ άλλων από παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου πρέπει να γίνει δεκτός και η επίδικη απόφαση να ακυρωθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 60 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναίρεσεως γίνεται δεκτή και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αυτό αποφαιίνεται επί των εξόδων.
- 61 Το άρθρο 138, παράγραφος 1, του ως άνω Κανονισμού, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του εν λόγω Κανονισμού, ορίζει ότι ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Τσεχική Δημοκρατία είναι ο νικήσας διάδικος στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας και δεδομένου ότι η προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου έγινε δεκτή, πρέπει, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Τσεχικής Δημοκρατίας, να καταδικαστεί η Επιτροπή να φέρει, πέραν των δικών της δικαστικών εξόδων, και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Τσεχική Δημοκρατία, τόσο πρωτοδίκως όσο και στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Αναirεί την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 20ής Οκτωβρίου 2016, Τσεχική Δημοκρατία κατά Επιτροπής (T-141/15, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2016:621).**

- 2) Ακυρώνει την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2015/103 της Επιτροπής, της 16ης Ιανουαρίου 2015, για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), καθόσον αποκλείει τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από την Τσεχική Δημοκρατία στο πλαίσιο του ΕΓΤΕ υπέρ του μέτρου προστασίας των αμπελώνων έναντι ζημιών από ζώα και πτηνά για τα έτη 2010 έως 2012, συνολικού ύψους 2 123 199,04 ευρώ.
- 3) Καταδικάζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να φέρει, πέραν των δικών της δικαστικών εξόδων, και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Τσεχική Δημοκρατία στο πλαίσιο τόσο της πρωτόδικης διαδικασίας όσο και της παρούσας αναιρέσεως.

(υπογραφές)